

D. Rev. / 4

Em.me ac Rev.me Domine:

Gratias ago Eminentiae Tuae Reverendissimae pro epistola ad me missa die 21
Januarii.

Tibi virilem sinceritatem libenter gratulor qua in ipsa quaestiones pertractas;
mea quoque interest pari sinceritate Tibi rescribere ac responsionem meam etiam
Episcopis Reipublicae Chilensis, sicut et Tu Tuam, transmittendam curare, eo ma-
gis quod in aula conciliari potius quam mea sponte ex Eorum petitione et Eorum
nomine ac nonnullorum aliorum Episcoporum Americae Latinae locutus sim.

Sententiam prolatam non Eorum tantum sed meam quoque esse certissime affirmo,
imo eam nunc magis adhuc sincere amplector post attentam ac iteratam lectionem
Tuarum obiectionum.

Rationes proferendi ac sustentandi talem sententiam profluunt, ut opinor, ex Ec-
clesiae atque veritatis amore.

Dicis meas affirmationes in oratione conciliari caruisse seria probatione.
Sententiam aliquam non plene probari in tam brevi oratione possibile esse evi-
denter censeo; decem illa momenta non excedenda inserviunt, ni fallor, magis ad
testimonium perhibendum de sententia alicuius vel aliquorum Patrum conciliarium
quam ad probationes perfectas excogitandas atque evolvendas, praesertim si ab
aliis Patribus nuper in eadem aula tales rationes ostensae sint.

Mea oratio in congregatione generali, et quidem die determinata, et non abstracte
et per se sola, prolata est! Suffragatio qua fere duae tertiae partes Patrum
praesentium schema reiecerunt, quamvis non sit in se ipsa argumentatio, est certe
testimonium eloquens defectuum schematis et signum serietatis probationum in
aula propositarum.

Ceterum opinor quod in tribus punctis meae orationis sufficienter innuebantur
probationes sententiae nostrae, nec Tuis evincor obiectionibus quas contra il-
lam scripsisti.

Breviter Tuis quattuor punctis respondere curabo, non cupiditate disceptatio-
nis sed urbanitatis veneratione (quia personaliter voluisti orationem meam exa-
mini subiicere, momentum ei conferendo maius quam quod ego ipse eam putarem ha-
bere) et libertatis expressionis obsequio, cuius insuetam demonstrationem exper-
ti sumus in memorabili prima sessione conciliari.

Tuis quattuor punctis respondendo ab essentiali themate meae orationis aliquan-
tulum aberrare debebo; Tuae obiectiones enim de assertionibus marginalibus agunt;
tria mea puncta, e contra, evoluebant sequentes ideas centrales:

1. critica schematis quia non induitur indole pastorali et caret spiritu oecu-
menico;
2. expositio positiva, quamvis valde synthetica, de mente pastorali et oecumeni-
ca, iuxta nostram opinionem;
3. affirmatio necessitatis alicuius schematis "de Revelatione" et propositio
statuendi specialem commissionem (quam postea S. Pontifex revera statuit)
ad hoc congrue faciendum.

Hisce praemissis, veniam ad Tua quattuor puncta eodem animo quo Tu mihi
scripsisti, "ut suus, nempe, veritatis sit locus".

AD PRIMUM. - Juxta rescriptum Tuum ego dixissem "schema redolere unam tantum
scholam catholicam et uni tantum scholae catholicae favere, ideo-
que dissensum creare inter ipsos catholicos".

Mea, autem, assertio sic exactius exprimebatur: "nunc, ex disussionibus iam perac-
tis, sufficienter patet schema istud carere illis conditionibus, quia ex una par-
te scholam redolet (NB: scilicet, stylum manualium theologiae!) et ex altera uni
tantum ex catholicorum sententiis favet. Et sic omnes conspicimus (sc.: nunc in
aula et Romae!) illud non solum non promovere unionem fratrum acatholicorum, sed
insuper dissensus non parvipendendos introducere inter ipsos fratres catholi-
cos, sive hic (sc.: in aula!), sive in Universitatibus et in Seminaristarum for-
matione (sc.: Romae... lamentanda quaestio de Instituto Biblico!)."

e

Censeo seriam probationem "partialitatis" et "scholaritatis" schematis, a nobis affirmatae, fuisse suffragationem Patrum et Eorum copiosas Obiectiones. Omnes audivimus, exempli gratia, quomodo qui in aula conciliari locutus est nomine Secretariatus ad Christianorum unitatem fovendam lamentabatur Commissionem Theologicam non audivisse propositiones procedentes ab alia catholicorum sententia (differenti ab illa qua rescriptum erat schema): "noster Secretariatus, inquit, suum adiutorium obtulit Commissioni Theologicae sed Commissio, propter rationes de quibus mihi non est iudicandum, noluit. Proposuimus constitutionem Subcommissionis mixtae, sed Commissio Theologica respondit: non, hoc non volumus".

Aliquas annotationes, paucas quidem sed concretas, quae sufficienter innuere possint schematis defectus, nunc breviter annumerabo:

a)- In capite I schematis constitutionis dogmaticae "De Fontibus Revelationis" loquitur categorice de duplici fonte Revelationis (cfr.: titulum in pag. 9 et paragraphos 4 et 5 in pag. 10-11) etenim, secundum assertionem Tuam "Commissio Theologica... religiose conata est statuere ea quae sunt doctrina communis Ecclesiae".

Nunc autem, interpretatio duplicis fontis seu ambitus Traditionis oralis tanquam alterius fontis quantitative a S. Scriptura differentis, quamvis sit opinio nonnullorum theologorum ac plurimorum theologiae manualium, non videtur tam categorice esse doctrina communis Ecclesiae de qua hoc Concilium loqui debeat; tali interpretatio de facto reicitur a theologis catholicis bonae fama, qui sententiam hanc minime consentaneam reputant traditioni Ecclesiae (cfr.: Geiselman, "Schrift und Tradition", Freiburg 1962); ipsa Tridentina Synodus noluit dirimere theologorum disputationes et loco "partim... partim" scripsit "et" (D. 783); neque Concilium Tridentinum, neque Vaticanum I, neque Encyclica "Humani Generis" loquuntur de "duplici" fonte. Non video cur Concilium nostrum, quod iuxta iteratas affirmationes S. Pontificis Joannis XXIII f. r. (quas adducimus in nostris annotationibus ad schema "De Ecclesia" Tibi quoque missis) alios habet fines, hanc debeat disputationem dirimere et quidem praecise secundum sententiam duplicis fontis, quae est una tantum catholicorum sententia.

b)- In capite II schematis loquitur de inspiratione S. Scripturae per paragraphos 7-11 in pag. 12 et 13.

Ibi videtur adesse aliqua confusio quae ducere potest ad proponendam unam tantum catholicorum sententiam circa explicationem charismatis inspirationis. Schema enim non distinguit inter "factum" inspirationis, quod est certissime de fide, et eius "explicationem", quae est elaboratio progressiva et in parte adhuc simpliciter theologica. Igitur, propter carentiam istius distinctionis explicatio inspirationis in schemate facta (n. 10) ansam praebere potest ad damnationem serii conaminis aliquorum theologorum catholicorum optima notae (ex. gr. Benoit, Rahner); hoc autem, iuxta nostram opinionem, improprium est istius Concilii. In ipsa explicatione inspirationis (n. 8), quam schema desumere videtur ex Encyclica "Providentissimus" Leonis XIII, omittitur actio Dei in voluntatem hagiographi (D. 1952), quae magnum habet momentum in ista tam subtili quaestione, praesertim si prae oculis habes quod facile est confundere inspirationem "biblicam" cum inspiratione "prophetica" et quod schema ex laudabili proposito extollendi actionem auctoris divini, videtur minus explicare in sua integritate actionem auctoris humani.

c)- In eodem capite II, ubi agitur de inerrantia S. Scripturarum nn. 11-14 in pag. 13 et 14, schema omittit aliquid (et inde magnum partialitatis periculum) quod videtur omnino necessarium ad rectam inerrantiae propositionem et explicationem, scilicet: intentionem hagiographi.

Ad iudicium proferendum de aliquo "errore", fundamentale principium exegeseos esse censeo intentionem hagiographi; "error", enim, ^{relate ad} in S. Scriptura est, de facto, aliquid difficilius definibile et minime univocum; ^{relate ad solutionem intentionis} ~~est~~ ^{quia explandi} ~~probari~~ ^{potest} ~~intentione~~ totalis inerrantia Scripturarum ^{probari} potest.

Aliud non dissimile partialitatis signum mihi videtur esse praeiudicium schematis contra genera litteraria, quorum recta cognitio necessaria evadit ad

intentionem hagiographi congrue dilucidandam. Revera mihi videtur dicendum esse Encyclicam "Divino Afflante Spiritu" Pii XII ampliorem ac clariorem esse (cfr.:D.2294) quam istud schema.

d)- In capite IV schema agit de difficili quaestione historicitatis Evangeliorum modo periculose univoco (pag.13,1.34), cum, e contra, iuxta Encyclicam "Divino Afflante Spiritu" constat quod genera litteraria haberi possunt etiam quoad eventus historicos ita ut indoles historica in variis scriptis non sit univoca sed analogica. Secundum aliquas affirmationes schematis (nn.21 et 22 in pag.17) et 18) videtur concipi nimis materialiter historicitas Evangeliorum ita ut eorum auctores humani veluti simplices "chronistae" habendi sint. Etiam hic, ergo, oporteret locum dare generibus litterariis, quae, si serio et critice adhibeantur, sunt media omnino efficacia et necessaria, non quidem ad genuinam historicitatem delendam, sed ad eius specialem characteristicam apte et scientificè determinandam.

e)- Quin enumerationem nimis longam omnium defectuum qui, iuxta nostram sententiam, in schemate inveniuntur Tibi inutiliter nunc referam, hi, quos breviter et ad instar exempli enumeravi, mihi ita graves videntur ut partialitatem schematis sufficienter ac serio probent et exinde explicent nostrum "non placet". Uberius et clarius in ipsa aula conciliari plures Patres locuti sunt, maiore auctoritate et scientia ~~fulciti~~ ^{procediti}.

Haec sufficere autumo ad Tuum primum punctum.

AD SECUNDUM. - In Tua secunda obiectione dicis me obiicere "schema sapere professionalem deformationem: potius enim quam damnare expedire ut Ecclesiae doctrina uberius exponatur".

Etiam hic notandum imprimis est quod ego exactius dixi: "nobis videtur inter causas defectuum schematis adnumerandam unam, quae, ni fallimur, sapit professionalem deformationem, ut hodie dicitur. Nam in schemate percipitur mens potius iudicis quam pastoris". Deinde explicabam munus pastoris et munus iudicis in doctrina et aiebam: "mens pastoralis et oecumenica prae oculis certe habere debet et errores et pericula fidei, sed ad illa vitanda utitur praepriis ipso veritatis splendore.... Pastores docent ut patres.... eorum bonum nuntium non est simpliciter definitio stricte orthodoxa et alicui errori opposita, sed veritas vitalis ex caritate Dei orta et ad amorem Dei ducens.... proponenda est clare, perspicue, amabiliter ipsa vox Patris, quia nemo potest venire ad Christum "nisi Pater traxerit eum"."

Tu, ergo, contra sententiam nostram demonstrare curas in unoquoque schematis capite non adesse fere ullam condemnationem. At, quaeso, quis affirmavit mentem iudicis in doctrinalibus pendere tantum a materialitate alicuius condemnationis? Censeo totum istius schematis stylum ac expositionis methodum fulciri potius cupiditate orthodoxiae quam amore evangelici nuntii; schema propius accedit ad theologiae scholasticum manuale non pauca vi apologetica praeditum, sed elongatur a vitae christianae renovatione iuxta hodiernam sollicitudinem pastorem et oecumenicam.

Cum die 11 octobris audivi allocutionem illam Joannis XXIII f.r., profunde expertus sum magnam differentiam inter claram voluntatem S. Pontificis et redactionem primorum quattuor schematum Seriei Primae nobis antea remissae: "Nostrum nos est, dicebat S. Pontifex, pretiosum hunc thesaurum (doctrinae catholicae) scilicet custodire, quasi uni antiquitati studeamus, sed alacres, sine timore, operam quod nostra exigit aetas, nunc insistamus, iter pergentes quod Ecclesia a viginti fere saeculis fecit. Neque opus nostrum, quasi ad finem primum, eo spectat ut de quibusdam capitibus praecipuis doctrinae ecclesiasticae disceptetur... Etenim ad huiusmodi tantum disputationes habendas non opus erat ut Concilium Oecumenicum indiceretur.... oportet ut haec doctrina certa et immutabilis, cui fidele obsequium est praestandum, ea ratione pervestigetur et exponatur quam tempora postulant nostra. Est enim aliud ipsum depositum fidei, seu veritates quae veneranda doctrina nostra continentur, aliud modus quo eadem enuntian-

tur, eodem tamen sensu eademque sententia. Huic quippe modo plurimum tribuendum erit et patienter, si opus fuerit, in eo elaborandum; scilicet eae inducendae erunt rationes res exponendi, quae cum magisterio, cuius indoles praesertim pastoralis est, magis congruant".

Eandem indolis differentiam nunc experior legendo epistolam S. Pontificis Joannis XXIII ad unumquemque Episcopum et Patrem conciliarem ad me perventam simul cum Tua. Ibi sentio sollicitudinem Patris studiosi offerendi mundo actuali vivum nuntium salutis, hic autem video curam defendendi orthoxiam potius quam proclamandi nuntium salvificum quasi innuendo indolem pastoraalem tantummodo consistere in defensione iurium ipsius orthodoxiae. ~~Xm~~

Rem superfluum perpendo repetere hic qualificata argumenta quae in aula conciliari audivimus circa carentiam in schemate indolis verae pastoralis et oecumenicae.

AD TERTIUM. - Scribis longe a vero distare asseverationem, quam nostram dicis, "schema esse negativum".

Revera in aula ego appellaveram "negativum" non ipsum schema sed aliquod munus apologeticum: "apta veritatis propositio, aiebam, vim maximam habet non solum ad arcendos errores (quod munus negativum tantummodo est) sed praesertim ad animos alliciendos et ad regnum Dei eiusque iustitiam positive quaerendam et amandam". Autumo schema redactum esse mentalitate praesertim apologetica et iuridica (eadem quam criticamus et quam videre potes in nostris annotationibus ad schema "De Ecclesia") et nunc etiam adiungere possum, mea personali asseveratione, ipsum esse hodie, de facto, negativum; propter quod sincere laetor quod specialis Commissio a S. Pontifice proposita ipsum plene recognoscat.

Asseveratio nostra quod errores imprimis refutari debent splendore veritatis non accipienda est ut aliquid abstractum ac intemporaneum, sicuti deduci videtur a Tua ~~tertia~~ obiectione; imo autem consideranda est ut pars alicuius contextus in quo essentialiter explicatur quid sit indoles pastoralis atque iste ipse contextus considerandus est ut pars prolongatae per dies discussionis in aula conciliari.

Ideo mihi videtur male sonans illa Tua ironica assertio circa epistolas ~~pastorales~~ S. Pauli et circa orationem montanam Domini. Quod nimis probat, nihil probat! Opinor non obstari indoli pastoralis et oecumenicae quod in aliquo bono schemate adsint anathemata, dummodo tales condemnationes contineantur in contextu sincere pastoralis ac vere paterno, sicuti est contextus epistolarum S. Pauli atque Evangeliorum.

Demiror etiam quod ad finem Tuae secundae obiectionis identificare conaris citationem aliquam Concilii Tridentini cum tota illa magna Synodo. Sine dubio poteris adducere alias affirmationes (inter quas etiam illa "circiter 130 anathemata") ad sustentandam sententiam nostrae opinioni dissimilem; at cur, quaeso non possum proferre aliquam assertionem quae in se vere et obiective confirmat sententiam nostram?

Hic insuper adiungere fas est et alia momentosa annotatio ad Tua dicta, scilicet: nescio me gerere vices Episcoporum Americae Latinae (-scribis passim: "attendant Episcopi Americae Latinae", "quia Episcopi Americani Latini consilium dant", "mirandum sane est hac in re Episcopos Americae Latinae provocare", "iure merito putant Episcopi Americani Latini"); solum scio me illa die in aula conciliari locutum esse nomine aliquorum (sic intelligo verbum "nonnullorum") Episcoporum Americae Latinae, praesertim (ergo non sine aliqua exceptione) Reipublicae Chilensis.

AD QUARTUM. - Quoad serias probationes, quas petis in Tua quarta obiectione, censeo me iam sufficienter respondisse in initio in primo puncto huius rescripti.

Vellem potius bene explicare sensus nostros quoad Commissionem Theologicam. Ex Tua epistola mihi apprime visum est (sincere dicam) Te magis quaerere de-

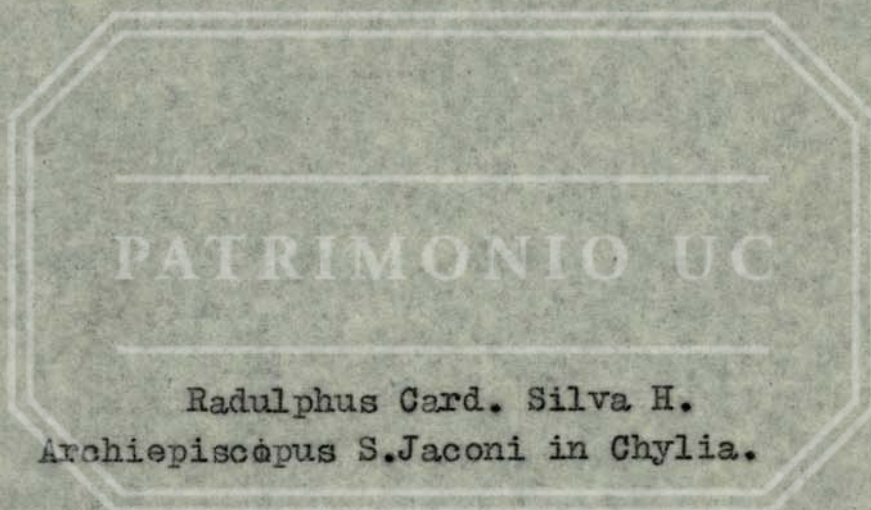
fensionem illius Commissionis quam veram perfectionem ipsius schematis conciliaris; veniam Tibi peto ob tantam audaciam, sed revera sic sentii. Epistulam iterum legenti mihi videtur Te directe defensionem curare laboris Commissionis Theologicae utpote praeditae ^{maxima} ~~meliori~~ competentia, quia, uti dicis, "consistit ex membris variarum scholarum et religiose conata est statuere ea quae sunt doctrinae communis Ecclesiae".

Scias non omnes Tecum convenire in tali iudicio sed nos, in illa nostra oratione conciliari, minime ^{quise} ~~velle~~ in Commissionem Theologicam ullo modo invehi. Sensus nostrae orationis non fuit critica alicuius Commissionis, sed solum sincera voluntas praestandi Ecclesiae officium nostrum episcopale, etsi forsan valde imperfecte; locuti sumus cum libertate in Domino pro populi christiani bono iuxta nostram pastorem conscientiam, sicuti bene scit divinus Spiritus.

Haec Tibi christiana sinceritate dicenda putavi ad responsionem dandam Tuae fraternae epistolae e Civitate Vaticana die 21 Januarii mihi missae.

Gratias iterum ago Eminentiae Tuae Reverendissimae, pro Qua Deum rogo et Cui altissimae meae venerationis sensus pando.

In Domino Eminentiae Tuae Reverendissimae
humillimus atque addictissimus

Sancti Jacobi- die 7 Februarii-1963

EM.MO AC REV.MO DOMINO
D.NO CARDINALI ALAPHRIDO OPTAVIANI
ROMAE